

Kalifornská laboratoř slepých ekonomických cest

- editor007 | 20. června 2024

USA: Progresivní politika státu Kalifornie dokázala dostat jeho rozpočet z přebytku ve výši 100 miliard dolarů před třemi lety do hlubokého deficitu. Příkladů progresivních opatření je nekonečná řada. Například zvýšené výdaje na boj s bezdomovectvím vedly k tomu, že počet bezdomovců vzrostl. Možná proto, že jim město platí chlast.

Nebo opatření, které má zabránit tomu, aby lidé nemočili na veřejnosti. Zdi na vybraných místech byly opatřeny speciálním povrchem, který odráží moč. Politici si slibují, že si lidé rozmyslí močit na veřejnosti, když jim moč odražená od speciálního povrchu přistane na kalhotách. (Pozn. autora: sněte dál!)

Posledním výkřikem je boj s chudobou zvýšením minimální mzdy.

Minimální mzda

Od dubna platí v Kalifornii minimální mzda pro zaměstnance restaurací rychlého občerstvení ve výši 20 dolarů za hodinu. Cílem jejího zvýšení bylo pomoci zaměstnancům v gastronomii dosáhnout vyšší životní úrovně.

Ekonomický princip, se kterým přišel v 19. století Frédéric Bastiat, říká, že to, co je vidět hned po zavedení nějakého opatření, je jenom menší část příběhu. To, co není vidět, je mnohdy důležitější. V Kalifornii už zažívají to, co na první pohled vidět nebylo.

Rovnost může být i rovnější

Zavedení minimální mzdy nebylo zcela bez kontroverzí, neboť například řetězce rychlého občerstvení Panera Bread se zvýšení netýkalo. V zákoně se objevila výjimka, podle které se zvýšení netýká řetězců, které prodávají chléb samostatně. Média upozornila na to, že majitelem Panera Bread je spoušťač kalifornského guvernéra a velký přispěvatel na jeho politickou kampaň.

Trh zareagoval v podstatě dle očekávání:

Stroje místo lidí

Některé řetězce oznámily, že pozastavily otevírání nových lokací v Kalifornii a hodlají expandovat v jiných státech. Další omezily najímání nových zaměstnanců. Některé řetězce, například El Pollo Loco, oznámily, že hodlají automatizovat procesy v kuchyni, aby snížily potřebu lidské práce.

Někde konec

Řetězec Rubios, který se od svého vzniku v roce 1983 rozrostl na více než dvě restaurací, oznámil v červnu, že zavírá téměř padesát restaurací z důvodu rostoucích nákladů. K obdobnému rozhodnutí dospěl řetězec pizzerií Blaze Pizza.

Vyšší ceny pro všechny

V reakci na vyšší mzdové náklady zvedly řetězce ceny: McDonalds, Burger King, Starbucks, Wendy's

a další. Ceny nerostly všude stejně, ale nejčastěji se cena zvedla o 7 %.

Máte padáka

Podle obchodní asociace přišlo za dva měsíce od zvýšení minimální mzdy o práci v rychlém občerstvení zhruba deset tisíc lidí. Jedni z prvních byli řidiči, kteří rozváželi pizzu pro řetězec Pizza Hut. Propouštění se dotklo i zaměstnanců, kteří ve firmě pracovali dlouhé roky.

To, co vidět není

Frédéric Bastiat byl francouzský ekonom první poloviny 19. století, jehož možná nejznámější ekonomický koncept nese název „To, co je vidět, a to, co vidět není“. Je známější jako paradox rozbitého okna.

Co na první pohled vidět není po zavedení minimální mzdy:

Nejzranitelnější skupiny zaměstnanců přijdou poměrně rychle o práci. To je číslo, které lze ještě relativně přesně odhadnout.

U propuštěných zaměstnanců existuje riziko ztráty pracovních návyků s potenciálně dlouhodobými následky na jejich schopnost vrátit se do práce. Stres z propuštění má negativní vliv u rodin, u kterých byl propuštěním postižen jejich živitel.

Cena pro zákazníky restaurací rychlého občerstvení vzrostla o nezanedbatelnou částku, což postihne spíše rodiny s nižšími příjmy.

Dlouhodobá ztráta zaměstnaneckých pozic z důvodu náhrady lidí technologiemi nebo tím, že se nebudou otevírat nové restaurace. Počet lidí, kteří práci nezískají, přestože by za jinou mzdu práci dostali, v podstatě odhadnout nelze. Nelze nijak přesně říci, co všechno se nestane, protože pro to neexistují podmínky.

Vysoká minimální mzda znevýhodňuje lidi ve spodních patrech společnosti, pro které nekvalifikovaná práce představuje jedinou šanci, jak získat základní pracovní dovednosti a prokázat, že jsou schopni stoupat po společenském žebříčku výše. Vysoká minimální mzda jejich šance někde začít sráží na minimum.

Vyšší nezaměstnanost se rovná vyšší náklady na sociální dávky.

Dobré versus špatné ekonomické rozhodnutí

Frédéric Bastiat popsal rozdíl mezi dobrým a špatným ekonomickým rozhodnutím takto:

Každý čin, zákon nebo instituce vyvolají v ekonomice sérii efektů. Z těchto efektů je pouze ten první bezprostřední. Je ihned jasné, co je jeho příčinou, je totiž vidět. Ostatní efekty přijatého zákona, nové instituce nebo nějakého ekonomického aktu se dostaví postupně. Nejsou vidět. Pro společnost by bylo dobré, kdyby byly předvídaný. Toto je zásadní rozdíl mezi dobrým a špatným ekonomickým rozhodnutím. Špatné rozhodnutí se zabývá pouze tím, co je vidět, dobré rozhodnutí bere v potaz i to, co vidět není.

Jednoduché řešení

Pozn. autora:

Každého vlastně musí napadnout otázka, zda by věčný problém chudoby nešlo vyřešit zvýšením

minimální mzdy třeba na 50 dolarů, je-li ten problém tak jednoduše řešitelný.

Ekonomická laboratoř slepých cest v Kalifornii není něco, co se Evropy netýká. V zavádění slepých cest jsou momentálně dále, ale princip řešení je u progresivních sil stejný. Líbivý efekt, který je vidět, a katastrofální následky, které vidět nejsou.

AUTOR: G. Sitař

[ZDROJ](#)